

Cinege

Vasi Madártani Tájékoztató

3. szám

Szerkesztette:

Dr. Gyurácz József

Szombathely

1998

Herman Ottó emlékének

ISSN 1416-6356

Kiadja a

***Chernel István* Madártani és Természetvédelmi Egyesület**

(MME 8. Sz. Vas megyei Csoportja)

9700 Szombathely, Károlyi G. Tér 4.

Dr. Gyurácz József

elnök

Bánhidi Péter

titkár

Horváth Ildikó

gazdasági vezető

Barbácsy Zoltán

alelnök

Jene Sándor

titkár-helyettes

Tartalom

	Oldal
Egyesületi élet, visszatekintés 1998-ra	5.
<i>Gyurácz J.</i> Az "Országos gyurgyalagvédelmi program" védelmi javaslatai	6.
<i>Bánhidi P.</i> Madárgyűrűző táborok Tömördön	8.
<i>Bánhidi P.</i> Kucsmás poszáta (<i>Sylvia melanocephala</i>) előfordulása Tömördön	10.
<i>Barbácsy Z.</i> A kis lile (<i>Charadrius dubius</i>) és a billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>) fészkelése a Rába-völgyben	11.
<i>Fehér I.</i> Adatok a Répce-sík fészkelő madárvilágáról	12.
<i>Németh Cs.</i> Újabb adatok a kis légykapó (<i>Ficedula parva</i>) Kőszegi- hegységi fészkeléséhez	13.
<i>Varga L.</i> Madárritkaságok a gyöngyöshermáni kavicsbányatavon	14.
<i>Dankovics R.</i> A foltos szalamandra (<i>Salamandra salamandra</i>) előfordulása Vas megyében	15.
<i>Kelemen T.</i> Madarász Suli	16.
<i>Lőrincz Cs.</i> Madarász Ovi	17.
<i>Horváth D.</i> A bálák tetején (Gyermekpályázat 1998)	17.
A Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület támogatói 1998-ban	19.

Contents

	Pages
Living of the society in 1998	5.
<i>Gyurácz J.</i> Conservational proposal of „Bee-eater Project in Hungary”	6.
<i>Bánhidi P.</i> Camps for bird ringing at Tömörd	8.
<i>Bánhidi P.</i> Occurrence of Sardinian Warbler (<i>Sylvia melanocephala</i>) at Tömörd	10.
<i>Barbácsy Z.</i> Breeding of Little Ringed Plover (<i>Charadrius dubius</i>) and Common sandpiper (<i>Actitis hypoleucos</i>) in Rába valley	11.
<i>Fehér I.</i> Data on breeding bird fauna of Répce valley	12.
<i>Németh Cs.</i> New data on nesting of Red-breasted Flycatcher (<i>Ficedula parva</i>) in Kőszeg hills	13.
<i>Varga L.</i> Rare birds at Lake near Gyöngyöshermán	14.
<i>Dankovics R.</i> Occurrence of Salamander (<i>Salamandra salamandra</i>) in Vas County	15.
<i>Kelemen T.</i> Birdwatcher School	16.
<i>Lőrincz Cs.</i> Birdwatcher Kindergarten	17.
<i>Horváth D.</i> Birdwatching in the field (Competition for children 1998)	17.
Sponsors of Chernel István Ornithological and Nature Conservation Society in 1998	19.

EGYESÜLETI ÉLET

Visszatekintés 1998-ra

1998. január 31-én tartottuk rendes évi közgyűlésünket a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központban (MMIK). A közgyűlés elfogadta az egyesület 1998. évi munkatervét és költségvetését.

Márciusban rendeztünk kiállítást az MMIK és egyesületünk által meghirdetett Madáretetőm madarai című pályázatra beérkezett rajzokból. A kiállítás megnyitóján adtuk át a pályázatra legjobb rajzokat, fogalmazást beküldő gyerekeknek a díjakat.

Május elején rendeztük meg a Tömördi Természetvédelmi Táborunkat, ahol a Herman Ottó Szakközépiskola tanulóinak terepgyakorlatot is tartottunk.

A Madarász Suli és a Madarász Ovi nevelési programunk keretében kéthetente rendeztünk a résztvevő gyerekeknek foglalkozásokat.

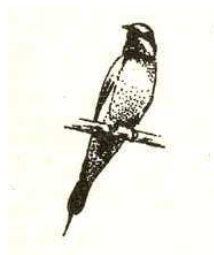
A költési, vegetációs időszakban folyamatosan végeztük a fehér gólya, gyurgyalag, kétéltű, hüllő és denevér állományfelméréseket, valamint a florisztikai adatgyűjtéseket. Szükség esetén megtettük a védelmi intézkedéseket, tárgyalásokat. Folytattuk a gyöngybagoly költőládák kihelyezését, sajnos idén csak három helyre jutottunk el. Jövőre Polovitzer Péter tagtársunk vállalta a gyöngybagoly védelmi program megyei koordinálását. Körmendi munkacsoportunk júliusban szervezte meg szokásos madárgyűrűző táborát a Rába árterében. Júliusban Szarvaskend határában egy-két napos madárgyűrűzést szerveztünk. Augusztus 10-től szeptember 20-ig folyamatosan működött a Tömördi Madárgyűrűző Táborunk. Ez év folyamán készült el a Tömördi Madárvártán az épület fűtése (kémény, kályha), valamint a mosakodásra és írásra is alkalmas vizet biztosító kút. Vásároltunk egy hangszigetelt áramfejlesztőt és elvégeztük a madárvárta épületén, illetve a környéken lévő odútelepen a karbantartó munkálatokat is. Október 2-án a tömördi tó környékére szervezett madármegfigyeléssel bekapcsolódtunk a Nemzetközi Madármegfigyelő Nap akcióba, a szombathelyi Premontrei Gimnázium tanulóinak részvételével. Október végén két- hetes madárgyűrűzést tartottunk a madarász sulisok és ovisok segítségével Tömördön, az idei Madárkarácsonyt szintén itt tartottuk. A téli

madáretetéshez idén is 10 q napraforgót vásároltunk, melyet tagjaink között osztottunk szét.

1999-ben lesz az MME és a Vas megyei csoport megalakulásának is a 25 éves évfordulója. Ennek tiszteletére egyesületünk történetével és programjaival kapcsolatos írásokat közöl a Vasi Szemle 1999. évi első száma, amelynek előkészítését már 1998. februárjában megkezdjük. Köszönjük a lehetőséget dr. Gyurácz Ferencnek, a folyóirat főszerkesztőjének.

A kutatási és védelmi tevékenységünk anyagi háttérének biztosításához több pályázatot készítettünk 1998-ban is. Ezek közül a Központi Környezetvédelmi Alaphoz és Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatához benyújtott pályázataink kapták a legtöbb támogatást. Ez évi tevékenységünkről is többször hírt adtunk különböző lapokban, tévékben.

Tagtársainknak köszönjük áldozatkész segítségét és további eredményes munkát kívánunk!

A *Chernel István* Madártani és
Természetvédelmi Egyesület vezetősége

MADÁRVÉDELEM

Az "Országos gyurgyalagvédelmi program" védelmi javaslatai

Gyurácz József

9737 Bük, József A. u. 1/d

A gyurgyalag folyók sodorirányú oldalán kialakult természetes fészkelőhelyei az 1997. január 1-vel hatályba lépett természetvédelmi törvény által védelmet élveznek - ennek érvényt kell szerezni.

A költőállománynak és veszélyeztetettségének felmérését tovább kell folytatni. A felmérések tapasztalatait publikálni kell. A legjelentősebb telepeket országos vagy helyi

védettség alá kell helyezni, ez állampolgári kezdeményezésre is megvalósulhat. Egyes telepek esetében meg kell vizsgálni a megvásárlás lehetőségét az állami természetvédelem, vagy más társadalmi szervezet által.

A "gyurgyalagos" bányák üzemeltetése során a természetvédelmi hatóság állásfoglalását feltétlenül be kell szerezni. Ha szükséges, akkor a bányaművelést a költési időben szüneteltetni kell (május 15. - augusztus1.). Ha elég nagy a bánya, akkor elképzelhető, hogy a művelés mellett is szavatolható a biztonságos költés. Ezt minden esetben egyeztetni kell a természetvédelmi hatósággal. A madarak tavaszi visszaérkezése előtt célszerű a leomlott költőüreges falat függőlegesre igazítani, a költőüregekhez való hozzájutást mechanikai eszközökkel (árok, kerítés) gátolni, a fal elé nőtt növényzetet eltávolítani.

A madarak pusztítását meg kell akadályozni, ha ilyen észlelünk, akkor a bizonyítékokkal együtt a természetvédelmi hatóságnak jelenteni kell.

Gyurgyalagtelep 1-2 km-es körzetében nem ajánlott méhkaptárakat telepíteni, mert a nagy tömegű zsákmányállat jelenléte, különösen párás, esős időszakokban rendszeres méhfogyasztásra készítheti a gyurgyalgokat. Méhkaptárak környékéről feketére vagy sötétbarnára festett, életnagyságú ragadozómadár (pl. héja, sólyom) röpkép 6-8 m-es magasságban történő kifüggesztésével lehet elriasztani a gyurgyalagokat. A röpképet három ponton kell felfüggeszteni úgy, hogy az egyik zsinór egy kicsit rövidebb legyen a másik kettőnél. Így a "madarunk" jobban fog mozogni. Egy ragadozómadár röpkép körülbelül 50 m sugarú körből riasztja el a gyurgyalagokat (Dr. Kalotás Zsolt szóbeli közlése)

Költési időben a táplálkozó és fészkelőterület zavaratlanságának maximális biztosítására kell törekedni. A telep környéki természetszerű élőhelyeket (pl. gyepek, mocsarak) meg kell őrizni.

A védelemmel kapcsolatos színes tájékoztatót, amely a fenti javaslatokat is tartalmazza, és amely a MME Bükki Helyi Csoportjának kiadásában jelent meg, eljuttattuk azoknak a bányatulajdonosoknak, -kezelőknek, akiknek a működési területén gyurgyalag költ

A gyurgyalagvédelmi programot a Központi Környezetvédelmi Alap támogatja.

MADÁRGYŰRŰZÉS

Madárgyűrűző táborok Tömördön

Bánhidi Péter
9700 Szombathely, Nagy L. U. 35.

1998-ban egyesületünk három táborot rendezett Tömördön. A tavaszt április 30-tól május 10-ig. E táborban - melyet a Gyermekek és Ifjúságvédelmi Alapprogram Tanácsa is támogatott - a madárgyűrűzésen kívül természetvédelmi fenntartó munkát is végeztünk. Ez alatt elsősorban a rétterület egy részének kaszálása értendő. A gyűrűzés eredményei: 33 faj 171 példányát kapott gyűrűt. A nagyobb számban jelölt illetve érdekesebb fajok a következők:

barátposzáta (<i>Sylvia atricapilla</i>)	44 pd
tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>)	25 pd
karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>)	4 pd
kisvöcsök (<i>Podiceps ruficollis</i>)	3 pd
réti cankó (<i>Tringa glareola</i>)	1 pd

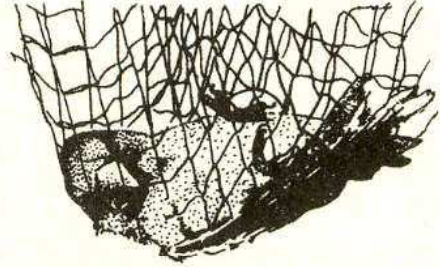
A második tábor - a Tömördi Madárgyűrűző Tábor - augusztus 10-től szeptember 20-ig tartott. Ez volt a tömördi Nagy tó és környéke vizsgálatának történetében az első két hét időtartamot meghaladó akció. Az idén kísérletnek szánta az egyesület vezetősége azzal, hogy a későbbiekben - ha az eredmények indokolják - rendszeres hosszú táborot szervezünk az őszi vonulási időszakban.

A hat hét alatt 64 faj 1676 példányát sikerült jelölni. A befogás 23 db függönyhálójával történt. A befogott madarakon vizsgáltuk a szárnyhosszt, farokhosszt, zsírt és a testtömeget.

Az ötven példányt meghaladóan befogott fajokat ill. az érdekességeket az alábbiakban ismertetem:

barátposzáta (<i>Sylvia atricapilla</i>)	241 pd
füsti fecske (<i>Hirundo rustica</i>)	235 "
mezei veréb (<i>Passer montanus</i>)	172 "
molnárfecske (<i>Delichon urbica</i>)	133 "
vörösbegy (<i>Erithacus rubecula</i>)	95 "
kormos légykapó (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	74 "

kis poszáta (<i>Sylvia curruca</i>)	65 "
csilpcsalp füzike (<i>Phylloscopus collybita</i>)	57 "
erdei pityer (<i>Anthus trivialis</i>)	55 "
fitiszfüzike (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	50 "
tüzesfejű királyka (<i>Regulus ignicapillus</i>)	19 "
hegyi billegető (<i>Motacilla cinerea</i>)	16 "
nagy fülemüle (<i>Luscinia luscinia</i>)	3 "
fürj (<i>Coturnix coturnix</i>)	1 "
régi cankó (<i>Tringa glareola</i>)	1 "
erdei cankó (<i>Tringa ochropus</i>)	1 "
gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>)	1 "
sarlósfecske (<i>Apus apus</i>)	1 "
kis légykapó (<i>Ficedula parva</i>)	1 "
kerti sármány (<i>Emberiza hortulana</i>)	1 "

A munkában heti váltásban gyűzőként résztvettek Bánhidi Péter, Góczán József, dr. Gyurácz József, Németh Csaba, Polovitzer Péter és Varga László. Munkájukért köszönet illeti őket, akárcsak a többi résztvevőt.

A tábort a másfél hónap során több vasi iskola osztályai, egyéb szervezetek és magánszemélyek látogatták meg.

A hat hét gyűzőési eredményei megmutatták, hogy a munkát folytatni kell. Ezúton is kérem az eddigi résztvevőket és azokat is, akik most nem tudtak időt szakítani rá - különös tekintettel az egyesület (H.Cs.) gyűző tagtársaira - , hogy vegyenek részt a jövő évi tábor munkájában. Célunk ugyanis, hogy az őszi vonulást minél hosszabb ideig vizsgálni tudjuk. Kalkulációink és a tapasztalatok szerint reális esély van arra, hogy 1999-ben 10 hetesre bővüljön a tábor.

A gyűzőési eredmények számítógépre kerültek, és az egyesület tagjai részére hozzáférhetők.

A harmadik táborunk október 16-tól 31-ig volt. Ez a már hagyományosnak számító októberi "rigótábor". A két hét alatt 30 faj 810 példánya kapott gyűzőt. A nagyobb számban gyűzőtött fajok adatai a következők:

vörösbegy (<i>Erithacus rubecula</i>)	166 pd
királyka (<i>Regulus regulus</i>)	124 "
fekete rigó (<i>Turdus merula</i>)	91 "
mezei veréb (<i>Passer montanus</i>)	63 "
nádi sármány (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	57 "
ökörsem (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	56 "

széncinege (<i>Parus maior</i>)	50 "
csilpocsalp füzike (<i>Phylloscopus collybita</i>)	45 "
tütesfejű királyka (<i>Regulus ignicapillus</i>)	32 "
kék cinege (<i>Parus caeruleus</i>)	27 "

Ez a tábor - szándékaink szerint - a jövő évben már egybeolvad az őszi vonulásra szervezett hosszú táborral.

FAUNISZTIKA

Kucsmás poszáta (*Sylvia melanocephala*) előfordulása Tömördön

Bánhidi Péter

Egyesületünk néhány tagjával 1998. április 4-én Tömördre mentünk két napos gyűrésre. Útközben viharos dél-nyugati szél fúj, itt is, ott is porviharokat kavarva.

A délutáni hálóállítás után a szokásos módon éjszakára a hálók alsó két zsebét felhúztuk elkerülendő, hogy valami hívatlan vad keresztülmenjen rajtuk és megrongálja őket. Másnap, vagyis 5-én reggel még sötétben húztuk szét újra a zsebeket. Ezt követően négyen mentünk el a 6 órás ellenőrzésre.

Az egyik bokrok közé állított háló alsó zsebében egy fekete sapkás madarat láttam meg. Korán érkezett hím barátjának gondoltam. Közelebb érve azonban óriási meglepetés ért. A madár sokkal nagyobb kiterjedésű fekete fejdísz viselt, mint egy barátka. Ez, és élénkvrös szemgyűrűje rögtön elárulta - noha személyesen még soha nem találkoztunk -, hogy egy kucsmás poszáta fekszik a hálóban. Nagy élmény volt kibontani a hálószemek közül egy ilyen ritkaságot. Közben másik három társam is odaért a többi hálótól és együtt gyönyörködtünk az öreg hím madárban elbűvölve az ő és a ritka pillanat szépségétől.

Rögtön általános ébresztő következett, és telefonértesítése után fél órával már elnökünk, Gyurácz József is a helyszínre érkezett megcsodálni a valószínűleg szélviharsodorta ritka vándort, melyet gyűrés és mérés után útjára engedtünk.

Hamarosan kiderült, hogy e dél-európai elterjedésű poszátának ez a második magyarországi bizonyított előfordulása (a két megfigyelés között 20 év telt el). Nem

csoda, hogy nagy volt az öröm, amit ezúton szeretnék megosztani a tagtársakkal.

A kis lile (*Charadrius dubius*) és a billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*) fészkelése a Rába-völgyben

Barbácsy Zoltán

9941 Óriszentpéter, Siska-szer 2.

A rábai kavicszátonyok jellegzetes, kis számú fészkelő madara a kis lile. Gyakran megtelepszik kavicsbányában is. A Rába Meggyeskovácsi és Nick közötti szakaszán 1975ben átlagosan 0,45 pár /km sűrűségben fészkeltek. Kisebb, kedvező szakaszokon ez az érték 1,1 pár/km, illetve maximálisan 1,4 pár/km volt. Legelső: Sárvár (Sömjén-tó) 1979.03.25. 1-2 pd. Rábánál az áradások mellett, a zátonyokon végzett kavicsbányászat és a fürdőzés okozhat érzékeny károkat költségében.

A billegetőcankó a Rába kis számú fészkelője. Meggyeskovácsi-Nick közötti 42 km-es szakaszon 1975-ben átlagosan 0,3 pár/km sűrűségben költöttek. Kisebb, kedvező szakaszokon ez az érték 0,6 pár/km, illetve maximálisan 0,85 pár/km volt. 1986-ban Csörötnek-Rábagyarmat között 0,66 pár/km, míg Rábagyarmat-Csákánydoroszló között 0,83 pár/km sűrűségben fészkeltek. A táj teljes költő állománya 55-65 párra tehető. Vonulásuk lefolyását a Rábán kívüli 75 előfordulás havi megoszlását szemlélteti az ábra. Tavasszal 04.07-05.12, nyáron és ősszel 07.05.-09.20. között egyenként vagy néhány fős társaságokban mozognak. Legnépesebb csapata: Sárvár (Sömjéni-tó) 1977.07.15. 8 pd.

Adatok a Répce-sík fészkelő madárvilágáról

Fehér István

9662 Tompaládony, Kossuth u. 2.

A megfigyeléseket Mesterháza, Tompaládony, Nemesládony és Nagygeresd községekhez tartozó területeken végeztem. A Répctől északra fekvő tökéletes sík terület jelentős része mezőgazdasági művelés alatt áll. Nagygeresd határában kiterjedt ártéri kaszálórétek, Nemesládonymnál cserestölgyes erdőrészletek húzódnak a szántóföldek között. A Répce medre itt még szabályozatlan, partjain füzes-nyáras ligetek díszlenek.

Törpegém (*Ixobrychus minutus*): Néhány pár költ. Nagygeresd, 1992.05.27. 6 tojás, 07.18. 4 fióka.

Kabasólyom (*Falco subbuteo*): Ritka költőfaj. Mesterháza, 1993.06.16. 3 tojás.

Vörös vércse (*Falco tinnunculus*): A kabasólyomnál is ritkább fészkelő. Tompaládony, 1992.05.31. 5 tojás.

Fogoly (*Perdix perdix*): Tompaládony és Mesterháza határában, kis számban költ. Mesterháza 1993.06.07. 15 tojás.

Guvat (*Rallus aquaticus*): Nagygeresd és Mesterháza határában költ. Nagygeresd, 1991.07.06. 7 tojás.

Haris (*Crex crex*): A nagygeresdi réteken a csapadékviszonyoktól függően minden évben költ 1-10 pár. Tompaládony határában 1996.06.19-én hallottam jellegzetes hangját búzatáblából.

Pettyes vízcicsibe (*Porzana porzana*): A nagygeresdi réten 1989 augusztusában láttam egy pelyhes fiókat. Azóta költését nem tapasztaltam.

Kis vízcicsibe (*Porzana parva*): A nagygeresdi réteken költ. Nagygeresd, 1991.05.27. 6 tojás.

Bíbic (*Vanellus vanellus*): A nagygeresdi réteken alkalmi fészkelő. Nagygeresd, 1992.04.16. 5 tojás (Mesterházy A. szóbeli közlése), 1993.04.13. 4 tojás.

Kis lile (*Charadrius dubius*): Csak a mesterházi kavicsbányában alkalmi fészkelő. Mesterháza, 1992.05.19. 4 tojás, 1998.05.28. 3 tojás.

Gyöngybagoly (*Tyto alba*): Ritka fészkelő. Nagygeresd, 1993.05.14. 3 tojás.

Gyurgyalag (*Merops apiaster*): A mesterházi kavicsbányában alkalmi fészkelő.
Mesterháza, 1993-ban 1 pár költött.

Búbos banka (*Upopa epops*): A nemesládonyi Haraszti-erdőben költ 1 pár.
Nemesládony, 1998.05.08. 7 tojás.

Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*): A nemesládonyi Haraszti-erdőben költ.
1997-ben két lakott odút találtam.

Függőcinege (*Remiz pendulinus*): A Répce-menti füzésekben, valamint a nagygeresedi és a mesterházi kavicsbányában jellemző faj. Költések: Nagygeresd, 1989.08.02. 1 pár, 1993.04.13. 1 pár, 1994.04.01. 2 pár, 1998.05.13. 1 pár. Mesterháza, 1991.05.07. 1 pár.

Rövidkarmú fakusz (*Certhia brachydactyla*): Nemesládony, 1998.05.13. fiókáit etető szülők, Csáfordjánosfa (Csáfordi-erdő) 1998.04.26. 6 tojás.

Hegyi fakusz (*Certhia familiaris*): A nemesládonyi Haraszti erdőben költ.
Nemesládony, 1997.04.15. 6 tojás, 1998.04.23. 4 tojás.

Újabb adatok a kis légykapó (*Ficedula parva*) Kőszegi-hegységi fészkeléséhez

Németh Csaba

9723 Gyöngyösfalu, Arany J. u. 5.

1996. és 1998. között a Kőszegi-hegység magyar oldalán fészkelő kis légykapó állományviszonyait, élőhely-választását és élőhelyének termintázatát vizsgáltam. Megállapítottam, hogy a vizsgált területen átlagosan 6-7 pár kis légykapó fészkel évente. A potenciális kis légykapó élőhelyek térképe szerint a hegység területének 1/6-od részén, 645 hektáron számíthatunk alkalmi költésre. A vizsgált terület egészéhez viszonyított állománysűrűség 0,018 pár/10 ha, a potenciális élőhelyek viszonylatában pedig 0,11 pár/10 ha. A madár biztos fészkelőhelyei olyan

ÉÉK kitettséggű patak völgy oldalak voltak, melyeket átlagosan 80 százalékban bükk alkotta, 10 évnél idősebb erdők borítanak. Ezen fészkelőhelyek mindegyike a potenciális élőhelyek nagy tömbjében helyezkedik el. Természetvédelmi szempontból a potenciális élőhelyek idős bükkerdeinek fenntartásával őrizhető meg a kis légykapó Kőszegi-hegység béli fészkelő állománya.

Madárritkaságok a gyöngyöshermáni kavicsbánya-tavon

Varga László

9700 Szombathely, Szt. Márton u. 25.

Szombathely-Gyöngyöshermán területén, a 87-es főút, a Szombathely-Táplánszentkereszt község határ és a vasvári vasútvonal által határolt háromszögben fekszik a gyöngyöshermáni kavicsbánya. A nyílt vízfelület az utóbbi időkben 30-32 ha, de ez jelentősen változik a csapadékmennyiség függvényében.

Északi búvár (*Gavia stellata*): 1994.11.13-án 1 példány érkezett magányosan a tóra.

Sarki Búvár (*Gavia arctica*): 1987.10.11. 1 pd.

Vörösnakú vöcsök (*Podiceps griseigena*): Csak őszi vonuláskor mutatkozik
1994.09.18. 2 pd.

Rövidcsőrű lúd (*Anser brachyrhynchus*): 1994.11.13-án 1 pd érkezett nyári ludakkal egy időben.

Üstökös réce (*Netta rufina*): 1993.03.14. 2 pár, 04.04.1pár, 04.12. 1 pár, 04.18. 1 pár.

Halászsas (*Pandion haliaetus*): 1997.09.05. 1 pd.

Kerecsensólyom (*Falco cherrug*): 1994.09.04. 1 pd.

Ezüstlile (*Pluvialis squatarola*): 1993.10.02. 1 pd átrepült.

Prérisirály (*Larus pipixcan*): 1993.04.12-én és 18-án 1 ad. pd.

Csüllő (*Rissa tridactyla*): 1993.11.14-én 1 immatur pd.

Lócsér (*Sterna caspia*): 1994.04.16. 2 pd, 1995.04.15. 1 pd.

A foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) előfordulása Vas megyében

Dankovics Róbert

9721 Gencsapáti, Ady E. u. 4.

Vas megyében a foltos szalamandra elterjedése a Kőszegi-hegységre és a Vendvidékre korlátozódik. Jelentős szaporodóhelyei a Kőszegi-hegység forrásmedencéi és a patakok lassú folyású szakaszai.

Bozsok, 1994.09. 25 1 pd.

Cák, 1997.

Felsőszölnök, Jani-hegy, 1993.07.09. 2 pd.

Felsőszölnök, Hampó-völgy, 1992.04.23. 3 pd, 1993.07.06. 3 pd.

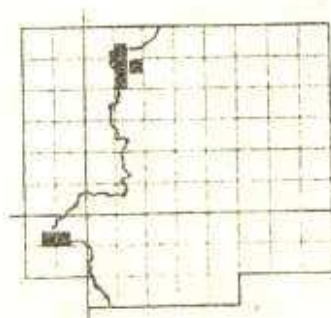
Felsőszölnök, János-hegy, 1987.10.19. 3 pd.

Kétvölgy, 1994.06.20. 1 pd.

Kőszeg, Hétforrás, 1997., Meszes-völgy, 1996.,1997., Szabó-hegy 1997, Vöröskereszt, 1996.

Velem, 1996.07.11. 1 pd, Borha-forrás, 1996.07.11. 1 pd, 1996.07.12. 5 pd, Hörmann-forrás, 1996.07.11. 2 lárva., Hosszú-völgy, 1996.07.08. 6 pd, 1997.07.09. 2 pd, Szent-Vid, 1996.07.12. 3 pd, Terv-út, 1997.

Velem és Cák között sárga jelzésű úton, forrásban 1996.07.11. 3 lárva.

A foltos szalamandra előfordulása a 2,5 x 2,5 km-es UTM négyzetekben

TERMÉSZETVÉDELMI NEVELÉS

Madarász Suli

Kelemen Tibor¹ - Pálmai Angéla

1. 9700 Szombathely, Deák F. u. 54.

A már több éve működő Madarász Sulit 1998-tól új helyszínen, a Gotthard Jenő Általános Iskolában folytatjuk. Ezt az új kezdeményezést az iskola pedagógusai is örömmel fogadták. Az előzetes tapasztalatok alapján a téma iránt fogékonyabb és kitartóbbnak tűnő alsós korosztályt céloztuk meg. A foglalkozásokat általában kéthetente tartjuk, melyek tantermi vagy terepi foglalkozások. Mindig évszaknak megfelelő aktuális témát dolgozunk fel. Már az egészen kicsik is szeretik tevékenyen kivenni részüket a madárvédelmi munkából. Ez év tavaszán a Kámoni Arborétumban elkezdtünk kialakítani egy odútelepet, amit szeretnénk kibővíteni. Ennek ellenőrzése tavasszal rendszeres elfoglaltságot ad a gyerekeknek, ahol közvetlen közelről tanulmányozhatják a költés és a fiókanevelés folyamatát. Természetesen az odútelepet rendszeresen karbantartjuk és tisztítjuk.

Hétfégi túrákon főleg a környék, illetve Vas megye jellegzetes tájait járjuk be, ahol megfigyeljük a terület madárvilágát, a különböző élőhelyek sokszínűségét. Többször eljutottunk a Tömördi Madárvártára is, a Nemzetközi Madármegfigyelő Napon és a hétfégi madárgyűrűzések alkalmával. A gyerekek nagy lelkesedéssel és figyelemmel tanulmányozták a madarakat kézközelben. Részt veszünk más szervezetek természetvédelmi táborában és túráin, amelyek nagyon jól kiegészítik programunkat. Az idei tanév végén tábort szerveztünk az Őrségi Tájvédelmi Körzetben, Őriszéntpéteren.

Az iskolában külön faliújságunk van, ahol a Madarász Suli programjai, rejtvények, vetélkedők, madarakkal kapcsolatos érdekes írások olvashatók folyamatosan. A programokkal kapcsolatos költségeket, kiadásokat pályázatokon elnyert pénzekből próbáljuk fedezni.

Nagyon jó a kapcsolatunk a Madarász Ovival, hiszen több alkalommal közös programokon veszünk részt.

Madarász Ovi

Lőrincz Csilla

9700 Szombathely, Széll K. u. 51

A Madarász Ovi a tavalyi tanévben indult, miután részt vettem, mint óvónő az MME visegrádi módszertani továbbképzésén. A Madarász Ovi programjában az Aréna úti óvodások nagycsoportosai vesznek részt. Meggyőződésünk, hogy egyre nagyobb szükség van arra, hogy természetközpontú gondolkodásmódra neveljük gyermekeinket, s ezt nem lehet elég korán elkezdni. Mivel óvodánk nevelési programja a néphagyomány és a népi kalendárium mindennapjai szerint működik – amelyben nagy hangsúlyt kap a környezeti nevelés – ezért gondoltam, hogy a Madarász Ovi szerves részét alkothatná óvodánk programjának.

A Madarász Sulihoz hasonlóan foglalkozásaink kéthetente követik egymást. A kötetlen óvodai élet teszi lehetővé, hogy hétvégi programokon kívül hét közben is – beépítve az óvodai nevelési rendszerbe – foglalkozunk madarászattal, madármegfigyelésekkel. Bekapcsolódtunk a Madarász Suli odútelepítési programjába. Sokszor ellátogatunk a Tömördi Madárvártára, ahol madárgyűrésen vehetünk részt, továbbá Horvátnádaljára, ahol a gyűrésen kívül a Rába és a környező árterek csodálatos világát is megfigyelhetjük.

Éves programunk zárásaként hagyományt teremtve több napot töltünk el a Tömördi Madárvártán, ahol a gyerekek megtapasztalhatják a természet harmóniáját, nyugalját, szépségét.

A bálák tetején (Gyermekpályázat 1998)

Horváth Dusan
9799 Szentpéterfa, Általános Iskola

Gyönyörű reggelre ébredtünk 1998 február 21-én. Egyik osztálytársunknál,

Paukovits Gyurikáéknál gyűltünk össze. Hosszas tanakodás után úgy döntöttünk, hogy megnézzük az előző napon kitett madárodút.

- Vajon belefészkelte-e már egy madár?

Vili teljesen biztos volt abban, hogy egyáltalán nem találunk benne semmilyen madarat. Vili és én vittünk magunkkal távcsövet is, hogy biztosan tudjuk milyen állatot látunk. A madárban bővelkedő környéken természetesen a sok madár csivitelése és a szarkák gúnyos rikácsolása köszöntött minket. Felmentünk egy dombra, ott volt a leshely (leshely=szalmabála). Azonnal felmáztunk rá.

- Előttünk járt valaki!

Meg is találtuk a bizonyítékát: ölyvköpetek. A kecses, hatalmas madár tegnap is ezen a helyen ült. Mintha egy szobor lett volna! Nem tudtuk mit csinált. Talán a párját várta? Netán következő áldozatát leste? Ezen a napon ez a rejtély is megoldódott. A furcsa ölyvköpetekben megtaláltuk az egér bordáját és felső állkapcsát. Az állkapocs metszőfogai hosszúak és élesek voltak. Miközben ezeket nézegettük, Peti felkiállt.

- Őzek!

A gyönyörű állatok ott feküdtek a kiszáradt út mellett. Gyorsan elővettük a távcsöveinket.

- Úgy számolom 16-an vannak,- szólalt meg Zoli.

Nem sokáig nézhettük őket, mivel hamarosan elindultak, vissza az erdőbe. Ezen a napon még sikerült 3 ölyvet, 17 őzet, 10 citromsármányt és 3 pacsirtát is látnunk. Útban hazafelé még egy fácánt is felriasztottunk a bokorból. A túra végére kellemesen elfáradtunk, de abban mindannyian egyetértettünk, hogy megérte a látottakért.

**A *Chernel István* Madártani és Természetvédelmi Egyesület
munkájának támogatói 1998-ban**

Központi Környezetvédelmi Alap

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának Környezet- és

Természetvédelmi Bizottsága

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, Állattani Tanszék

Fertő-Hanság Nemzeti Park

Független Ökológiai Központ

Gyermek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, Szombathely

Kerti sármány

Madarász ovisok a Tömördi Madárvártán

Fészekodúk kihelyezése a madarász sulis gyerekekkel

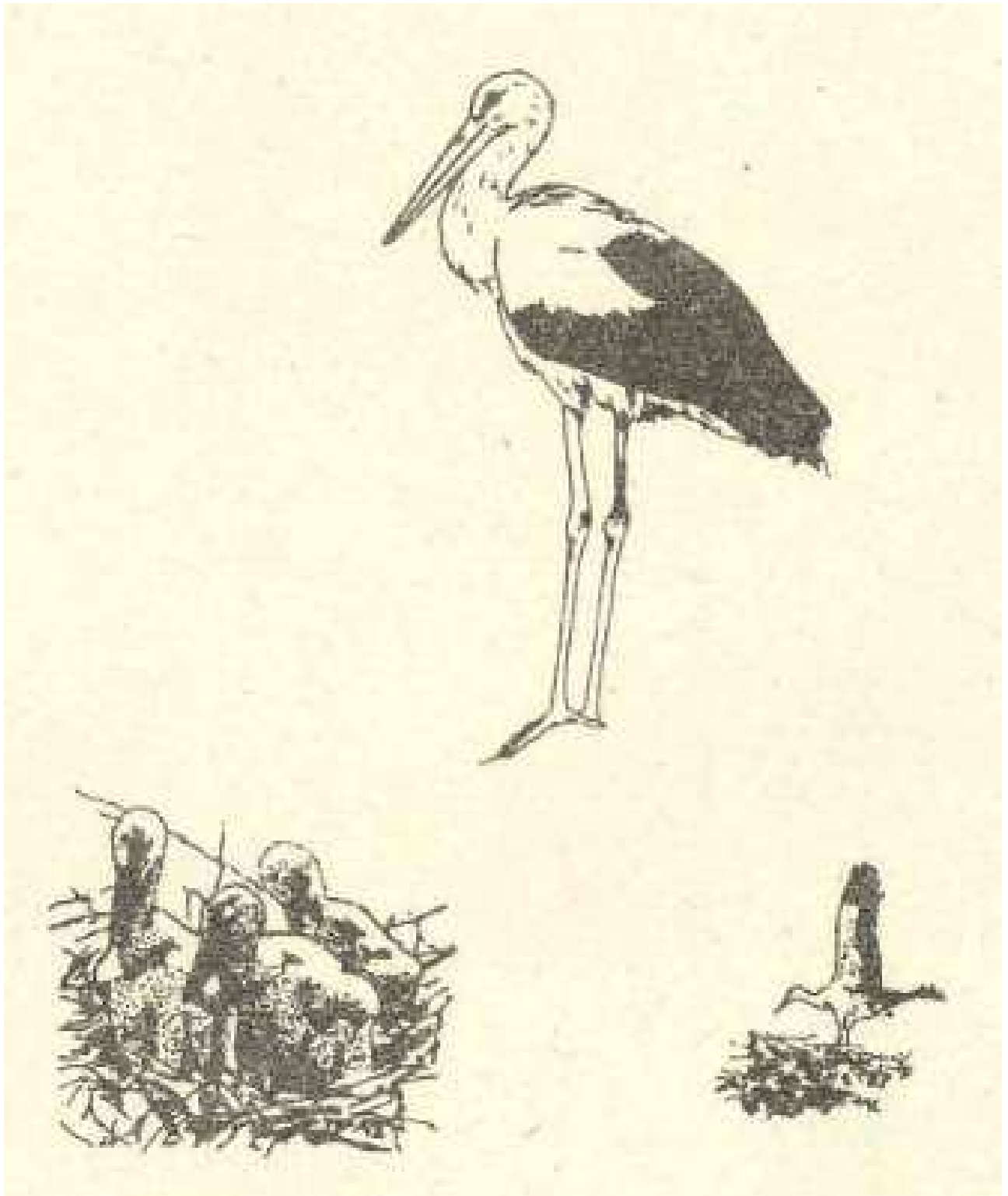

Madarász sulisok ebihalak megfigyelése közben

Kucsmás poszáta

1999. A GÓLYA VÉDELMÉNEK ÉVE

A rajzokat Kárpáti László készítette